

Metodika evidencie umeleckej činnosti

Pravidlá evidencie výstupov v CREUČ 2019 – architektúra

Obsah

1. Architektúra - špecifiká evidencie výstupov v CREUČ (k bodu 4. Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti).....	1
2. Architektúra - v CREUČ neakceptované výstupy (k bodu 4.2 Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti).....	4
3. Architektúra - kategorizácia výstupov umeleckej činnosti (k bodu 5. Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti).....	5
4. Architektúra a dokumentácia (k bodu 8. Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti)	6

1. Architektúra - špecifiká evidencie výstupov v CREUČ (k bodu 4. Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti)

Zásady evidencie umeleckej činnosti

Eviduje sa architektonické, urbanistické dielo, interiér,¹ a dielo krajinskej architektúry² **v štádiu návrhu** (štúdiá, projekt na územné konanie, projekt na stavebné konanie, tiež nerealizované projekty a výstupy digitálnej architektúry) a **realizované dielo** (nové dielo, rekonštrukcia, prestavba, dostavba; v urbanizme - schválená územno-plánovacia dokumentácia³), ktoré bolo **zverejnené** (formy zverejnenia pozri ďalej).

Autorský výstup - vo výtvarnom umení, dizajne, reštaurovaní a architektúre sa ním rozumie **dielo**,

- v kurátorstve sa ním rozumie výstava, podujatie, výstavný cyklus, zbierka.

Dielo v architektúre, autorský výstup:

- objekt – budova (celé spektrum typologických druhov od obytných, občianskych, výrobných budov), inžinierska stavba (napr. most, vodojem, stožiar),
- časť budovy/objektu – interiér, interiérový detail, výtvarne riešený stavebný detail, tzv. malá architektúra,
- urbanistický celok - komplex budov a urbanistických priestorov (napr. obytný súbor, námestie, pešia zóna, nábrežie, výrobný areál),

¹ Súvisí so študijným odborom 5.1.1 Architektúra a urbanizmus, 2.2.7 Architektonická tvorba a s príbuznými odbormi.

² Súvisí so študijným odborom 6.1.17 Krajinná a záhradná architektúra.

³ Ak preukázateľne vykazuje aj výtvarné kvality a nie je len zhrnutím územno-technických a ekonomických požiadaviek.

- výstavy – výtvarný návrh expozície,
- krátkodobé inštalácie, napr. tribúny, pódia, divadelné scény, a pod. (tzv. efemérna architektúra, dobrým príkladom je Letný pavilón SNG),
- digitálna architektúra (autorský výstup realizovaný a prezentovaný v elektronickom/počítačovom prostredí),
- dielo krajinej architektúry (park, krajinárska úprava inžinierskeho diela, napr. diaľnica ap.)

Forma vyhotovenia diela:

- štúdia – predstavuje zachytenie nápadu, tiež celé spektrum digitálnej architektúry vytvorenej a uchovanej v elektronickom/počítačovom prostredí,
- súťažný návrh,
- projekty podliehajúce oficiálnemu úradnému schvaľovaciemu konaniu (projekt na územné konanie, projekt stavby na stavebné konanie),⁴
- projekty nepodliehajúce oficiálnemu úradnému konaniu – týkajú sa najmä voľnej tvorby (návrhy interiérov, výstav a pod., ale tiež realizačný projekt stavby⁵),
- realizované dielo.

Zverejnenie:

- štúdia – vystavenie štúdie na mieste prístupnom verejnosti, publikovanie v odbornom periodiku, publikovanie vo verejne dostupnej publikácii (napr.: publikácia Mestské zásahy, Slovart 2011, ISBN 978 -80-556-0391-9),
- súťažný návrh – záznam súťažnej poroty, zverejnenie výsledkov súťaže (napr. www.komarch.sk), výstava súťažných návrhov prístupná verejnosti (aj formou zverejnenia na webovej stránke vypisovateľa súťaže alebo komory architektov, vydanie publikácie, napr.: Novostavba materskej školy Pod Vartou v Semilech – verejná anonymná jednokolová architektonická súťaž – katalog výstavy návrhů, leden 2016),
- zverejnenie výstupu digitálnej architektúry okrem už uvedených spôsobov, výstava, publikovanie, aj na všeobecne prístupných webových stránkach venovaných architektúre, elektronickej verzii odborných periodík napr. archinet.sk, archinfo.sk, archiweb.cz,⁶ alebo na verejne prístupnom podujatí (výstava, festival), ak k prezentácii je nevyhnutná špeciálna technika (zariadenie pre priestorové videnie a pod.),
- projekty, ktorým bolo vydané územné rozhodnutie a projekty, ktorým bolo vydané stavebné povolenie – projekty na územné a stavebné konanie prechádzajú odborným posúdením a pripomienkovaním, zverejňujú sa vyhláškou a sú prístupné k nahliadnutiu na stavebnom úrade,
- nerealizované projekty zverejnené na výstavách, prehliadkach architektonických diel, festivaloch (DAAD), publikované v odborných periodikách/publikáciách a pod.
- realizované architektonické/urbanistické dielo umiestnené v priestore prístupnom verejnosti alebo z verejného priestoru vnímateľné, publikovanie/recenzovanie v odborných periodikách, zverejnené na výstavách, prehliadkach architektonických diel, festivaloch (DAAD), a pod.

⁴ Bližšie definuje Stavebný zákon č.50/1976.

⁵ Realizačný projekt nepodlieha zverejneniu a administratívne pripomienkovému konaniu, preto sa neevídjuje v CREUČ, ale môže byť prílohou v dokladovej časti /dokumentácii k evidencii realizovaného diela.

⁶ V prípade digitálnej architektúry sú elektronické zdroje akceptovateľné len v prípade, ak ide o inštitucionalizovanú stránku (teda nie stránky súkromných osôb, sociálne siete alebo stránky vytvorené ad hoc). V prípade zverejnenia digitálnej architektúry sú akceptovateľné stránky inštitúcií, ktoré sú akceptované aj ako výstavné alebo zbierkové inštitúcie, stránky podujatí, stránky časopisov alebo internetových časopisov, ktoré sa venujú odbornej problematike umenia a architektúry.

- zverejnenie diel realizovaných v priestoroch, ktoré nie sú prístupné verejnosti môže byť formou ich občasného sprístupnenia verejnosti (napr. v rámci podujatia ako Dni architektúry a dizajnu DAAD_2016), publikovanie v odbornom periodiku (napr. ARCH, Interiér, www.komarch.sk a i.), prezentované v rámci vopred oznámenej prednášky, projekcie (pozvánka, program akcie) na podujatí prístupnom verejnosti (DAAD, odborné akcie v rámci veľtrhu CONECO, Bienále architektúry v Benátkach ai.), prezentované na výstave (napr. Prehliadka architektonických diel), prihlásenie diela do súťaže (napr. CE-ZA-AR). Zverejnením diela je vydanie kolaudačného rozhodnutia, v prípade voľnej tvorby (interiérová tvorba) prevzatie diela objednávateľom od autora, t. j. ukončením zmluvného vzťahu.

Autorstvo/miera účasti/percentuálny podiel

- Pri architektonickom diele sa stanoví pre každého spoluautora podľa príslušného podielu autorského vkladu.

Dátum evidovania diela: pre zapísanie diela v príslušnom roku do zoznamu CREUČ je určujúci dátum zverejnenia diela. **Eviduje sa prvé zverejnenie.**

- ak ide o štúdiu prvé vystavenie, ohlas v odbornom periodiku, v prípade digitálnej architektúry zverejnenie na všeobecne prístupnej relevantnej webovej stránke⁷, v printovom médiu, na výstave a pod.,
- súťažný návrh – dátum zverejnenia výsledkov, dátum otvorenia/konania prvej výstavy súťažných návrhov, dátum uverejnenia v odbornom periodiku,
- projekt/projektová dokumentácia - dátum vydania územného rozhodnutia, stavebného povolenia,
- realizované dielo – dátum vydania kolaudačného rozhodnutia alebo dátum oficiálneho uvedenia do prevádzky/užívania,
- realizované dielo v súkromnom priestore – dátum prvého zverejnenia, resp. oficiálneho uvedenia do užívania (dátum vydania kolaudačného rozhodnutia, v prípade voľnej tvorby napr. výtvarný návrh výstavy, dátum otvorenia výstavy, v prípade návrhu interiéru dátum na doklade potvrdzujúcom prevzatie/ukončenie diela).

Podujatie (relevantné pre architektúru) – architektonická, architektonicko-urbanistická, urbanistická súťaž,⁸ workshop (tvorivá dielňa), alebo iná forma spracovania jednej témy, výsledkom ktorej je niekoľko návrhov rôznych autorov na riešenie zadanej témy.⁹ Diela/návrhy, ktoré v rámci daného podujatia vznikli, môžu byť zverejnené niekoľkými spôsobmi. Najbežnejším je výstava alebo festival s prezentáciou diel (napr. Bienále architektúry v Benátkach, Dni architektúry a dizajnu - DAAD, Bratislava a pod.). Na výstave môže autor zverejniť štúdiu,¹⁰ projekt alebo realizované dielo. Vystavenie diela, uvedenie diela na festivale a pod. nie je autorským dielom/ autorským výstupom, je zverejnením diela/výstupu. Zverejnenie/vystavovanie projektov a realizovaných diel vyhotovených v minulosti nie je predmetom súčasnej evidencie.

⁷ Zatiaľ sú relevantnými webovými stránkami napr.: www.komarch.sk, archinet.sk, archinfo.sk, archiweb.cz.

⁸ Verejná - anonymná súťaž (z anonymnej podstaty vyplýva, že môže byť medzinárodná aj bez uvedenia tohto vymedzenia), vyzvaná súťaž. Výberové konania súkromných vypisovateľov, ktorých cieľom nie je vždy výber najkvalitnejšieho návrhu (v mnohých prípadoch sa obmedzujú na výšku cenovej ponuky), sú preto posudzované individuálne.

⁹ Predmetom evidencie je DIELO zverejnené na podujatí a nie samotné podujatie.

¹⁰ Medzi štúdie môžeme zaradiť aj súťažný návrh.

Výstava – ako dielo je akceptovaný **výtvarný návrh**, ostatné formy patria do oblasti kurátorstva.

Získané ocenenie a umiestnenie v súťaži¹¹ nie je predmetom samotnej evidencie, avšak možno ho premietnuť do vyššej kategórie výstupu. Diela zverejnené na výstave, festivale alebo na podobnom podujatí sa nezapisujú ako jednotlivé umelecké diela, ale ako podujatie. V prípade vystavenia viacerých diel na výstave ich autor všetky zapisuje len ako jeden výstup (podujatie).

Kolektívna výstava – výstava, na ktorej vystavujú svoje diela viacerí autori (napr. výstava architektonických prác prihlásených do súťaže CE-ZA-AR). Kolektívna výstava sa uvádza v poli „Miera účasti“ ako kolektívna/skupinová (bez vyjadrenia percentuálnej účasti).

Inštitúcia (relevantné pre architektúru) – je ňou predovšetkým zadávateľ objednávky na dielo (štátna, verejná inštitúcia, hl. mesto Bratislava, finančná skupina J&T, súkromná osoba...), vypisovateľ súťaže (štátna, verejná inštitúcia, mesto Leopoldov, Zlín,..., spoločnosť B. A. Haus,...), investor, stavebník. V prípade súťaži urbanistických, architektonických je vypisovateľ ako inštitúcia a vlastná súťaž sa chápe ako podujatie (pozri vyššie Podujatie). Pokiaľ autor výstupu, napr.: architektonického diela urobil projekt pre súkromnú osobu, v poli „Inštitúcia“ sa uvedie: súkromný investor (nie konkrétna adresa, na ktorej je realizovaná stavba).

V prípade zápisu umeleckej činnosti, ktorej výsledkom je **kurátorská príprava výstavy diel z architektúry/kurátorská príprava architektonickej výstavy** sa výstup eviduje prostredníctvom evidenčného formuláru pre druh umeleckej činnosti: **kurátorstvo**, autorský výstup a druh výstupu: podujatie. Podrobnejšie v materiáli Metodika evidencie umeleckej činnosti. Pravidlá evidencie v CREUČ 2019 – kurátorstvo.

Prípadné súvislosti s **reštaurovaním**: podrobnejšie v materiáli Metodika evidencie umeleckej činnosti. Pravidlá evidencie v CREUČ 2019 – reštaurovanie.

2. Architektúra - v CREUČ neakceptované výstupy (k bodu 4.2 Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti)

1. Zverejnenie výsledkov výskumu v oblasti architektúra prostredníctvom **plagátu** nie je v CREUČ akceptované. Výstupy vedeckého výskumu možno evidovať v CREPČ. Pre účely evidencie CREUČ v druhu umeleckej činnosti architektúra **možno evidovať architektonickú štúdiu, doloženú zverejnením napr.: prostredníctvom posteru** (nie samotný poster), alebo dokladované ohlasy kritikov, resp. iná forma zverejnenia. **Samotný poster** nie je predmetom evidencie v druhu umeleckej činnosti architektúra, eviduje sa v **dizajne**, ak ide o výtvarný návrh.

¹¹ V architektonickej/urbanistickej súťaži, tiež v prehliadke architektonických diel (Cena Dušana Jurkoviča, CE-ZA-AR, Cena ARCH, Stavba roka).

2. **Samotná výstava architektonických diel** či už samostatná (autorská) alebo kolektívna (prehliadka architektonických prác a pod.) **sa v CREUČ neeviduje ako architektonické dielo**, ale prostredníctvom evidenčného formuláru pre podujatie: **výstava**. V prípade zápisu umeleckej činnosti, ktorej výsledkom je **kurátorská príprava architektonickej výstavy**, sa výstup eviduje prostredníctvom evidenčného formuláru pre druh umeleckej činnosti: **kurátorstvo**, autorský výstup a druh výstupu: podujatie.

3. **Samotné architektonické, urbanistické súťaže, workshopy, festivaly a umelecké sympóziá** nie sú predmetom evidencie v CREUČ, ale akceptujú sa ich výstupy, ak sú zverejnené formou výstavy súťažných návrhov, štúdií a pod. alebo publikované v tlačenej forme (pozri 1. Architektúra - špecifiká evidencie výstupov v CREUČ, Zverejnenie).

4. Zverejnenie/vystavovanie projektov a už realizovaných diel, realizovaných v minulosti, nie je predmetom súčasnej evidencie.

3. Architektúra - kategorizácia výstupov umeleckej činnosti (k bodu 5. Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti)

Architektúra - kritériá pre závažnosť výstupu umeleckej činnosti

Vrcholným výsledkom snaženia architekta je **realizované dielo** (pozri dielo...), ak je postavené vo verejnom priestore, resp. v priestore vnímateľnom verejnosťou, jeho význam, závažnosť, renomovanosť určuje daná **lokalita**.¹² Významnými lokalitami je napr. dunajské nábrevie v Bratislave, mestské centrá významných miest (Košice, Banská Štiavnica, Bardejov, Bojnice...¹³ Význam lokality je daný spoločenským významom - administratívnym zaradením sídla (centrum regiónu, kraja), kultúrnym významom (historické mestá), prírodnými a inými hodnotami (kúpeľné mestá, mesto Vysoké Tatry).

Ďalším činiteľom, ktorý má dopad na závažnosť architektonického diela je jeho **účel a spoločenská závažnosť diela**. Budovy, ako Slovenská národná galéria, Fakultná nemocnica alebo administratívna budova významnej firmy/spoločnosti, t. j. s významnou spoločenskou, kultúrnou, reprezentačnou i obchodnou funkciou možno chápať ako závažné t. j. kategórie „Z“. Týka sa to aj diel ako výstavy, interiéry, mestské priestory a pod., ktoré sa vyznačujú vyššie uvedeným významom. Na ďalšom mieste **osobnosť autora**, nie je však podmieňujúce kritérium len pomocné. Väčší význam zohráva **zadávateľ diela**. Zadávateľom objednávky na diela (aj vypisovateľ súťaže) môže byť štátna inštitúcia (ak vrcholová Z), verejná inštitúcia (Z,Y,X - predbežne posúdenie ad-hoc podľa miery významu verejnej inštitúcie), miestna samospráva, súkromná spoločnosť/firma, súkromná osoba.

Časť architektonických diel ostáva v štádiu štúdie, projektu, posúdenie ich renomovanosti sa robí podľa renomovanosti podujatia/inštitúcie, kde boli zverejnené.

¹² Význam lokality, účel, spoločenská závažnosť diela a zadávateľ diela sú paralelou s významom inštitúcie, alebo podujatia, kde je dielo umiestnené alebo vystavené.

¹³ Význam lokality je daný spoločenským významom - administratívnym zaradením sídla (centrum regiónu, kraja), kultúrnym významom (historické mestá), prírodnými a inými hodnotami (kúpeľné mestá, mesto Vysoké Tatry).

4. Architektúra a dokumentácia (k bodu 8. Spoločných pravidiel CREUČ 2019 – Metodiky evidencie umeleckej činnosti)

V prípade evidencie **architektonického diela** je požadovaná aj výkresová dokumentácia ako súčasť príloh a jednoznačný doklad o zverejnení architektonického diela v príslušnom kalendárnom roku (napr.: fotodokumentácia realizovanej stavby, doklad o ukončení stavby v danom roku, pre atypické riešenia: dokumentácia projekčných prác a ich rozsahu, okrem ukážky výkresovej dokumentácie, vizualizácií a pod. je vhodné dokladovať zverejnenie diela formou kópie územného, stavebného alebo kolaudačného rozhodnutia alebo ohlasov v odbornej tlači, resp. na webových stránkach renomovaných inštitúcií. Na základe takejto dokumentácie možno zhodnotiť charakter evidovaného umeleckého výstupu v architektúre. V prípade autorom navrhovanej vyššej kategorizácie výstupu a na doloženie závažnosti výstupu je nevyhnutné pripojiť aj dokumentáciu súvisiacu s oceneniami diela, prípadne autora a ohlasy, kritiky, recenzie na dielo, reflektovanie odbornou verejnosťou uznávaných publikáciách a periodikách a ďalšej, odbornou verejnosťou uznávanej v odbornej tlači a médiách (tlačová správa, jasne čitateľná fotodokumentácia realizovaného diela a pod).

Dokumentácia architektonického diela

Sprievodná dokumentácia ku konkrétnemu výstupu umeleckej činnosti je podkladom pre verifikáciu záznamov vykazovacieho obdobia, vyhodnotenie správnosti zaradenia diela do jednotlivých kategórií (Z,Y,X,V), pri odvolacích procesoch a pod., preto je neoddeliteľnou súčasťou každého evidovaného výstupu umeleckej činnosti, t. j. **povinná**. Dokumentácia registrovaného diela musí jednoznačne identifikovať autora/autorov výstupu a konkrétny evidovaný výstup.¹⁴

Z pripojenej dokumentácie musí byť jasné:

- **autorstvo** diela, resp. spoluautorstvo s vyjadrením percentuálneho podielu. Autorstvo musí byť dokladované vierohodným dokumentom napr. autorská zmluva (sken titulnej strany s prekrytými údajmi, ktoré by boli v rozpore so zákonom), označenie autorstva na výkresovej dokumentácii, kópia strany z publikácie, kde bol/li autor/autori uvedený/ní a pod.,
- **rozsah a charakter** diela dokladovaný vybranou časťou výkresovej dokumentácie (optimálne v súbore pdf), fotodokumentáciou realizovaného diela (jpg),
- **závažnosť** diela dokladovaná formou zverejnenia, publikovanými ohlasmi, recenziami, ocenením diela (súťažné návrhy, prehliadky architektonických diel napr.: CE-ZA-AR), uvedením diela na významných výstavách a podujatiach, a pod.,
- doklady potvrdzujúce zverejnenie diela, ako aj dátum (rok), ku ktorému je dielo evidované.

¹⁴ Odvolávka na príslušnú webovú stránku autora, inštitúcie, podujatia ap. nie je postačujúcou dokumentáciou, je len doplňujúcou informáciou, ktorá môže mať obmedzenú platnosť. Odporúčame vyhotoviť print screen príslušnej webovej stránky, na ktorej je výstup/umelecké dielo uvedené.